СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIX. Ч. 149. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ЧЕТВЕР, 28-го ЧЕРВНЯ 1951. No. 149. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JUNE 28, 1951. VOL. LIX.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном Тел. „Свобода": BErgen 4-0807 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

СЕНАТ ЖЕРТВУЄ ВАКАЦІЇ НА НАРАДИ

Вашингтон, 26 червня. — Конференція демократичної більшости теперішнього сенату одноголосно ухвалила залишити всі пляни на цьогорічні літні вакації і присвятити ввесь час на обговорення законопроєктів, які адміністрація вважає за доконечні. До таких билів належать в першу чергу такі: 1. контроля над оборонною продукцією, над якою саме почалися дебати в обох конґресових палатах; 2. нові податки, щоб піднести прихід країни на понад сім біліонів долярів. Цей законопроєкт перейшов уже палату репрезентантів, а сенатська фінансова комісія візьме його під дискусію десь в половині серпня; 3. уповажнення для уряду видати коло вісім з половиною біліонів долярів на допомогу заморським країнам, головно в Европі; 4. цілий тузин законів про асиґнування фондів на теперішній скарбовий рік, з яких сенат полагодив тільки два. Сенатські провідники надіються, що оці законопроєкти вдасться ухвалити продовж літа і закінчити їхміж 15 вересня і 1 жовтня. Конґресові провідники передискутують наперед плян законодавства на конференції з президентом у Білому Домі.

Крім згаданих билів сенат має ще інші. До таких напрналежить проєкт призначити $256,000,000 до програми федеральних приділів із суспільного забезпечення. З тих приділів мали б призначити стейтам по $5 місячно на допомогу кожного старого, сліпого і цілковито нездатного до праці, та по $3 місячно для їхніх ді[illegible] іншого на їхнім утри[illegible]

Роблять Машиніста Відповідальним за Залізничу Катастрофу

Нюарк, Н. Дж. — Стейтова Рада Комішенерів Прилюдних Ужитків вирішила, що вину за розбиття потягу Пенсилвенійської залізниці з 6 лютого, треба приписати машиністові Джозефові Фіцсіммонсові. За правилами залізничого підприємства машиніст потягу має допильнувати зменшення швидкости потягу на небезпечних місцях. Саме тимчасова деревяна надбудова на шляху коло Вудбриж належала до небезпечних місць, де треба було зменшити швидкість потягу з 60 миль на годину до 25 миль. Тому, що машиніст цього не зробив, потяг вискочив на скруті і сталася катастрофа, в якій згинуло 85 людей, що верталися з праці в Ню Йорку до своїх підміських домів.

ІРАН ДІСТАЄ АМЕРИКАНСЬКУ ЗБРОЮ

Вашингтон. — Танкетки, гармати, вантажні авта й літаки для справ — все те постачається Іранові повітряним транспортом для скріплення його оборони. Ці інформації передав Конґресові президент Труман у третьому піврічному звіті з Програми Взаїмної Оборонної Допомоги. Звіт охоплює період шости місяців, який скінчився в березні. Із зрозумілих причин у звіті не подано, скільки допомоги пішло до поодиноких країн. Згадано тільки загально: з Америки постачено заморським країнам: 319 літаків, дев'ять бойових кораблів, 3,353 танкети, 1,150 артилерійських і морських гармат і 4,397 моторових транспортових возів. Головна частина того спорядження пішла до европейських країн.

ОСТАННІХ 18 ЯПОНЦІВ ПОВІРИЛИ В ПОРАЗКУ

Ґуам, 27 червня. — Американські літаки спостерегли білий прапор над островом Анатаджан, на якому ще досі укривалося 18 японських вояків, які не хотіли вірити, що світова війна скінчилася та що Японія її програла. Тепер, виходило б, повірили. Їх переконали залишені американцями на острові листи від їх жінок і родин.

РОСІЙСЬКИЙ ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ – ЗАСІБ ПРОПАҐАНДИ

Ню Йорк. — Екзекутивний віцепрезидент Американського Червоного Хреста, Джеймс Ніколсон, виступить на конвенції цієї установи зі скаргою, що Росія й її сателіти вживають своїх товариств Червоного Хреста для політичної пропаґанди і для припинення праці Міжнародного Червоного Хреста. Ми прийшли до висновку, що вони тепер говорять від імени свого уряду, а не від імени своїх товариств Червоного Хреста. Ані Північна Корея ані червоний Китай, не зважаючи на всі спроби Міжнародного Комітету Ч. Х., як невтрального посередника, хоч вони вдають, що його визнали і заявили, що будуть дотримувати засад Договору з Женеви". — ствердив промовець. Вони не хотять ділити допомоги за засадами невтральности ані виміновувати воєнних бранців. Досі не вдалося вислати ні однієї допомоги для полонених. Ніколсон застерігав делеґатів перед рівнодушністю в таких справах.

„АМЕРИКАНСЬКІ ПРИЯТЕЛІ СЕРЕДНЬОГО СХОДУ"

Ню Йорк. — У великих щоденниках появилося оголошення величиною цілої сторінки про заснування комітету „Приятелів Середнього Сходу" з закликом до американського населення допомогти 200 мільйонам осіб на Середнім Сході врятувати ту частину світу від большевицької н е б е з п е к и. „Приятелі" пригадують, що Середній Схід це колиска людського роду і тому заслуговує на увагу. Комітет має на меті поширити діяння в таких напрямках: проломити заслону темноти і перекручувань про народи Середнього Сходу при допомозі писаних матеріялів; висилати до різних країн у тій змузі своїх представників, головно до релігійних груп; привозити в Америку речників близькосхідних народів для освідомлення американців про їхні проблеми; працювати для скликання духової і культурної конференції в зазначених вище справах. Головою комітету є письменниця Дороті Тамсон.

„Приятелі Середнього Сходу" мають приміщення під ч. 237 Іст 48 вулиця, в Ню Йорку.

В АМЕРИЦІ

● **Про „меншину в Демократичній партії"** заговорив сен. Гері Ф. Вирд, зараховуючи до неї південних демократів, як групу. Він твердить, що неможливо вибрати на президента демократа без цієї меншини.

● **Віднову знайомства між президентом Труманом і Баруком** приписують секретареві Маршалові, бо в його хаті вони обидва зійшлися на довшій розмові. Труман не долюблював Барука і не хотів слухати його порад так, як це робив Рузвелт.

● **Адвокат Абрагам Дж. Ізерман, який боронив 11 комуністів** у Ню Йорку, втратив право мати адвокатську канцелярію у стейті Ню Джерзі. Його засудив суддя Медіна на чотири місяці тюрми за непристойну поведінку в суді, одначе він ще правується проти суду.

● **Чотирнадцятьсот фунтів марівани, з якої роблять наркотики,** сконфіскувала поліція в Кінґстовн, на острові Джемейка. В Брукліні на незабудованих площах назбирали і спалили дві тисячі фунтів того бур'яну. О. Вилйем Еркенс з церкви св. Пія в МекКіспорт, Па., сповіщає, що там кожний учень гайскул знає, де купують наркотики марівани.

О, СКАЖИ, ЩО НАШ ПРАПОР ЩЕ ТАМ..." Відділ американських вояків в Кореї підносить „Стару Славу" на одному з вершків, тількищо здобутому в битві проти червоних. Група цих переможців з прапором дуже нагадує відому картину з Іво Джіми з другої світової війни.

АЧЕСОН ЗА СТРИМАННЯ 500-РІЧНОЇ ЕКСПАНСІЇ РОСІЇ

Вашинґтон, 26 червня. — Важкий політичний постріл випустив секретар стейту Дін Ачесон у комісії закордонних справ палати репрезентантів, коли домагався вісім і пів біліона долярів на виконання програми допомоги чужим країнам. У першу чергу Ачесон виступив проти теорії, яка каже, щоб Америка сама одна давала собі раду з ворогами, кажучи, що Росія саме того хоче, щоб Америка була відсепарована від інших країн. В інтересі Америки приєднати інші країни, щоб стримати російську економічну й військову аґресію. „Майбутність належить волі, якщо вільні народи добре використають теперішній час" — заявив секретар. При цій нагоді запустився він в історію Росії, щоб пригадати світові, як розвивалася її потуга через загарбництво сусідніх земель і їх примусову консолідацію впродовж останніх 500 років. Він згадав теперішню совєтську політику, яка наслідує політику царів і обраховує кожний крок на цілі ґенерації саме тоді, коли інші нації роблять свої пляни на кілька або найбільше на десяток років. Домінуючою силою Москви була від довгих часів імперіяльна і вона тепер володіє великою імперією. Тому вона не зможе нині уникнути долі, яка зустріла всі інші імперії.

„Це ж ясно, що процес загарбування й консолідації, при допомозі яких Росія розрослася з Московського князівства до безмірної імперії, мусить бути стриманий" — обстоював Ачесон. „Це значить, що нам треба — як це можливе втриматися праці її натиску [illegible]

(Закінчення на стор. 4)

ДИПЛОМАТИЧНА „ХВОРОБА" МАЛІКА ПРИПІЗНЮЄ ВИЯСНЕННЯ СИТУАЦІЇ

Об'єднані Нації, 27. червня. Яків А. Малік, — совєтський представник в О. Н., що своєю недільною „мировою" пропозицією викликав справжню дипломатичну бурю, нагло „недиспонований" і це припізнює дальше роз'яснення створеного ним дипломатичного положення. Предсідник Генеральної Асамблеї, Н. Ентезам, намарно приїхав з Вашинґтону до Ню Йорку на розмови з Маліком, довідавшись що той — „все ще недиспонований" сидить вдома в Ґлен Ков. Рівночасно повідомлено з Лондону, що там хвилево зупинився в своїй поспішній їзді до Ню Йорку генеральний секретар О. Н. Тріґве Лі, який теж бажає „вияснити ситуацію" в розмові з дипломатично „недиспонованим" Маліком. Лі заявив, що совєтську пропозицію він вважає „щирою" та що її треба брати „серіозно".

● **В. Кларк, американський суддя при високому комісаріяті в Німеччині,** записався на правничі студії в німецькому університеті в Мюнхені.

АЛІЯНТСЬКИЙ КОМАНДАНТ ЗАСПОКОЮЄ КОРЕЙСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА

Корея, 27 червня. — Ген. Метью Ріджвей, головний командант аліянтських збройних сил на Далекому Сході, прилетів вчора несподівано на Корею та відвідав південнокорейського президента Синґмана Рі в його тимчасовій столиці. В справі цих відвідин не видано жадного офіціяльного повідомлення ані теж не вияснено, що було предметом розмов, але в поінформованих колах вважають, що генерал Ріджвей мав за завдання заспокоїти президента Рі у зв'язку з останньою дипломатичною акцією в справі завішення зброї. Ген. Ріджвей мав зокрема закликати Рі, щоб він виявив більше здержливости в своїй критиці останніх совєтських мирових пропозицій. Рі два дні тому заявив, що корейський нарід і уряд ніколи не погодиться на будь-яке перемиря, якщо його передумовою не буде звільнення цілої Кореї та об'єднання її в одну суверенну, демократичну державу. Ген. Ріджвей, на запит кореспондентів про його власну думку щодо можливостей перемиря, заявив, що ці можливості тепер „значно ліпші".

БРИТАНСЬКИЙ КРЕЙСЕР В ПЕРСЬКІЙ ЗАТОЦІ ДЛЯ ОХОРОНИ БРИТАНЦІВ В ІРАНІ

Лондон, 27. червня. — Британський секретар закордонних справ, Герберт Моррісон, повідомив вчора в Палаті Громад, що крейсер британської королівської фльоти „Марітіюс" вже є в Перській затоці в околиці порту Абадан, з дорученням захищати около 3,000 британських урядовців і фахівців націоналізованої Іраном — Англо - Іранської Нафтової Компанії, „якщо б зайшла така потреба." Морісон дав виразно до зрозуміння, що Британія рішена вжити свої збройні сили для захисту своїх громадян в Ірані, якщо того не потрапив би зробити іранський уряд. Заява Моррісона дістала повну апробату від урядової і опозиційних партій. Рівночасно виявлено, що всі британські наливні кораблі в Абадан, дістали доручення негайно відчалити з цього порту, як тільки вивантажать навантажену раніше нафту, на вивіз якої іранський уряд відмовився дати дозвіл. З цим усім положення в Ірані ще більше загострилося і, згідно зі заявою державного секретаря Ачесона у Вашинґтоні, „швидко котиться до нещастя". Морисон заявив, що на таку евентуальність — Британія „цілком приготована" та може приступити до акції „в кожній хвилині." Вміжчасі, всі країни британської спільноти народів запевнили Британії свою повну піддержку в цій грізній кризі.

СКАСОВАНО ІМІҐРАЦІЙНУ ЗАБОРОНУ ДЛЯ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ

Ню Йорк, 27. червня. — З канцелярії Українського Конґресового Комітету повідомляють: Правний дорадник УККомітету, адв. Михайло Пізнак, поінформував, що ДП Комісія у Вашинґтоні відкликала заборону допущення на постійний побут до Злучених Держав колишніх членів Дивізії „Галичина". Ця заборона була включена в ДП закон з 1948 р., та в його доповнення з 1950 р. Всі бувші члени цеї Дивізії, відомої як Українська Дивізія, можуть бути тепер допущені до Злучених Держав, якщо сповнять всі вимоги американських іміґраційних властей і приписів ДП Комісії. Адв. М. Пізнак звернув увагу, що всі б. члени Дивізії, які вже робили заходи в справі виїзду до ЗДА та подавали відповідні аплікації, повинні поновити їх, а ті, які цього ще не зробили, повинні внести їх в найкоротшому часі. Поновлені або нові аплікації на виїзд до ЗДА повинні бути внесені найпізніше до 31-го липня ц. р.

АМЕРИКА ГОТОВА ДО ПЕРЕГОВОРІВ З МОСКВОЮ В СПРАВІ ПЕРЕМИРЯ

Замирення на 38-мій паралелі прийнятна база. Гарантія перед повторенням аґресії головна передумова

Вашинґтон, 27. червня. — Аліянтські дипломатичні представники, після своїх розмов в державному департаменті, набрали переконання, що Злучені Держави готові до запропонованих Совєтами переговорів в справі завішення зброї в Кореї, вважаючи теж запропоноване совєтським представником Я. Маліком замирення на 38-мій паралелі за прийнятну базу для переговорів, видвигаючи зі свого боку одну передумову, а саме, вимогу гарантії, що аґресія в Кореї вже більше не повториться. В державному департаменті видвигнено рівночасно бажання безпосередніх переговорів між Злученими Державами і Совєтським Союзом, як рішальними факторами в корейській війні. Американські союзники зі свого боку мали висловити велике бажання, — щоби Злучені Держави зробили самі дальший крок щодо переговорів і це мало б статися в найближчому часі у Вашинґтоні або в Москві. В тих справах заповіджено вже на сьогодні наради представників всіх країн, війська яких боряться по боці Об'єднаних Націй в Кореї, з виїмком самих південних корейців. Державний секретар Дін Ачесон, в своєму першому публічному виступі після пропозиції Маліка, заявив вчора в конґресовому Комітеті закордонних справ, що американські військові цілі в Кореї будуть досягнені, якщо комуністи відступлять на північ від 38-мої паралелі та дадуть гарантії, що аґресія вже більше не повториться. Натомість все ще залишаться американські політичні цілі, а саме, об'єднання Кореї під одним демократичним режимом. Проте, американські війська були вислані до Кореї не на те, щоб виборотити таке об'єднання, тільки для припинення ворожої аґресії, — яка почалася на 38-мій паралелі. Ачесон ані інші урядові представники не спрецизували, що вони вважають за „задовільну гарантію" проти аґресії. Новістю в цій заяві є відмежування американських військових і політичних цілей в Кореї. Деяке інше світло кидає на цілу справу проголошена помилково в Токіо заява державного департаменту, в якій стверджується, що нові совєтські мирні пропозиції „можуть бути прикриттям для військової користи", щоб поставити ворожі війська в кориснішу позицію на фронті, та що проблема завішення зброї „занадто скомплікована", щоб могла бути прийнята тільки на базі відклику військ від 38-мої паралелі. В загальному аліянтські представники у Вашинґтоні цілком погоджуються з державним департаментом щодо таких можливостей: 1. Пропозиції Маліка були пропаґандою, але вони рівночасно є більше, як сама тільки пропаґанда; — 2. Совєтський Союз прийшов до переконання, що аліянтських військ не можна виперти з Кореї без заанґажування в битві проти них сил і матеріялу більше, ніж Совєти хотіли б або можуть дати; 3. Переслухання в справі Мек Артура в Конґресі переконали Москву, що загальна американська опінія є за поширенням війни на Манджурію і, евентуально, — „дальше"; 4. Тому витворилося положення, яке загрожує совєтським позиціям на Далекому Сході більше, ніж Москві це може подобатися, а війна в Кореї приспішує аліянтське озброєння та розбудову американських баз навколо Совєтського Союзу; 5. Тому Москва рішилася на відворот та на закінчення війни в Кореї, бо це віддалить Америку від її кордонів, зменшить аліянтські оборонні зусилля, а Північна Корея все одно залишиться в комуністичних руках як важлива совєтська база, тоді як Південну Корею можна буде з часом здобути для Москви підривними політичними засобами. Свідомість усіх цих можливостей позначуватиме аліянтську дипломатичну акцію в справі пропозицій Маліка.

НАПАСНИК РОЗБУДОВУЄ СВОЇ СИЛИ В КОРЕЇ

Токіо, 27 червня. — Аліянтське головне командування повідомляє, що червоний Китай і Північна Корея, не зважаючи на всі поголоски про можливість замирення, продовжують інтензивну розбудову своїх аґресивних сил в Північній Кореї, з виразною метою нового наступу на Південну Корею. Аліянтська повітряна розвідка ствердила сильний ворожий залізничий і автомобільний рух з Манджурії в напрямку фронту, як теж масові зосередження ворожих військ в безпосередньому віддаленні від фронтової лінії. Минулого понеділка аліянтські літаки розбили понад 100 ворожих залізничих вагонів і п'ять льокомотив, що транспортували червоні війська і постачання на фронт. Вчора знищено одну льокомотиву і 30 вагонів, вбиваючи понад 400 ворожих вояків. Найбільша і найсильніша розбудова ворожого фронту відбувається на західно - центральному секторі, в традиційному „коридорі" ворожих інвазій на Південну Корею. Рівночасно на цілому 100-милевому фронті відбувалися запеклі бої між більшими патрульними відділами. Аліянтські відділи, скріплені артилерією та при інтервенції авіяції, зайняли знову кілька важливих стратегічних позицій на центральній ділянці фронту, що їх були втратили в попередніх боях. Ворог намарно пробував відбити їх в протинаступах. Головні бої концентрувалися в районі та на підступах до нової ворожої бази Кумсонґ, де ворог не тільки зібрав великі сили, але й сильно розбудував фортифікаційно - оборонну систему. Дальше на схід приходило до артилерійського двобою, з оживленою активністю патрульних відділів. Аліянтська авіяція впродовж вчорашнього дня, крім участи у фронтових боях, була знову дуже активна, виконуючи цілий ряд успішних атак на ворожі воєнні об'єкти в запіллі, зокрема на шляхи ворожого постачання та на зосередження ворожих військ. Одною влучною бомбою висаджено в повітря навантажений амуніцією ворожий потяг. Аліянтські воєнні кораблі на східному побережжі Північної Кореї продовжували бомбардування ворожих воєнних споруд в районі між Кансонґ і Косонґ.

ЗАБОРОНА КОМУНІСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДІ В НІМЕЧЧИНІ

Бонн, Німеччина, 27. червня. — Західно-німецький уряд рішив вчора поставити поза законом т. зв. Рух Вільної Німецької Молоді, найбільш аґресивну і небезпечну комуністичну організацію в Західній Німеччині. Це вважається тільки вступом до повної заборони та поставлення поза законом цілої комуністичної партії, як теж крайньо - націоналістичних угрупувань. Вчорашню заборону видано на підставі конституції, тоді як в справі дальшої заборони і ліквідації екстремістичних політичних рухів буде зголошений окремий законопроєкт вже в найближчому часі. Поставлений поза законом Рух Вільної Німецької Молоді нараховував около 100,000 членів і був керований виключно вишколеними в під-совєтській Німеччині большевицькими п'яти-колонними провідниками. Німецькі власті мають теж докази, що ввесь той підривний рух в Західній Німеччині фінансований безпосередньо Совєтами.

В СВІТІ

● **Закордонні дипломати в Москві „відчувають",** що тепер справді настала нагода для закінчення воєнного конфлікту в Кореї.

● **„Найвищої міри покарання",** — отже кари смерти домагається комуно-мадярський прокуратор на архиєпископа Гросса та вісімох його співобвинувачених в „змові проти держави".

● **Адмірал Шерман, командант американської нейві,** прибув літаком з Вашинґтону до Токіо на наради та в інспекційних цілях.

● **350,000 робітників** німецького промислового басейну Рурщини заповіли на 1-го липня страйк, якщо не будуть задоволені їхні домагання щодо підвишки заробітної платні на 14 процент.

● **В Об'єднаних Націях створено** комісію, яка має зайнятися долею ще досі не звільнених полонених з другої світової війни. Вони є ще тільки в Совєтах.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТРУМАН ПРО ПОЛІТИКУ МИРУ

Совєтський делеґат до Об'єднаних Націй, Яків Малік, зробив таку несподіванку своєю мировою пропозицією, до якої — як виявляється — Кремль готовився уже кілька тижнів, надіючись, що річниця війни в Кореї зверне на себе увагу цілого світу, а особливо американського народу, що рад би війну кінчити і припинити дальше пролиття крови своїх синів. Правду кажучи, совєтська пропозиція заскочила Америку, а навіть самого президента Трумана. Він мав уже готову промову, яку мав виголосити в Тулагомі на тему мирної закордонної політики Злучених Держав, як дізнався про пропозицію Маліка. Проте таки своєї промови не змінив, а тільки дещо додав, щоб зв'язати її теж і з совєтською пропозицією в справі замирення в Кореї.

Прийде до запропонованого Маліком завішення зброї в Кореї чи ні, промова президента Трумана актуальна. Вона виразно підкреслює, що Америка завжди була, є і буде за мир, але за „справжній мир", за таку полагоду, яка „цілковито кінчає з аґресіями" і це стосується також миру в Кореї. Не можна в мировій акції робити нічого ризиковного, що могло б спричинити світову війну, говорив президент, але й не можна нагороджувати аґресора. Президент дораджує нації тверезо дивитись на події і діяти розважно, з відвагою і надією та вірою в Бога, якщо хочемо осягнути тривалий мир у світі. Розправляючись з республіканцями, що критикують „залякану" закордонну політику адміністрації, Труман покликається на американську допомогу Греції та Туреччині, чи на спротив совєтській бльокаді в Берліні, на доказ, що уряд не дає себе залякувати Кремлеві й не є угодовим, коли має до діла з совєтською аґресією. У всій закордонній акції, казав президент, Америка мусить так діяти, щоб кожному було ясно, що ця країна за мир у світі. Президент переконаний, що, не зважаючи на кремлівські брехні, світ таки переконався, що Америка не має ніяких імперіялістичних плянів, а прагне тільки порядку й миру. Якщо того миру й порядку нема, то вина за це спадає тільки на кремлівських можновладців, які хочуть змусити інші нації прийняти їхню невільничу систему і тому не виявляють бажання співпрацювати з демократіями в справі миру. Також 40 біліонів долярів, що їх мають Злучені Держави видати тепер на зброєння, це ніщо інше, як тільки засіб зберегти мир у світі. Подібним способом і для тієї самої мети накладають на себе величезні оборонні тягарі теж й інші, малі та знищені країни, що являє з їхнього боку величезну жертву для рятування миру.

Зброєння, як уся оборонна акція, мають на меті переконати можливих аґресорів, що їхня аґресія зустріне всюди опір, такий самий, як це сталося тому рік у Кореї. Такої пересторогі та ще з боку так багатьох держав ще досі в історії не було. Проте навіть і це, заявив президент Труман, не є ґарантією, що до світової війни не прийде. Кремль розбудував уже воєнну машину такою мірою, що може за своїм уподобанням кожної хвилини почати війну. На це ради нема, а є тільки така відповідь: „Нападайте, але спричините війну, якої ви ніяким чином не в силі виграти".

В новій світовій війні, спричиненій Кремлем, цілий вільний світ буде з Америкою. Так думає президент Труман. Об'єднання світу для такої мети — це сьогодні найголовніше завдання американської закордонної політики. Звідси і намагання бути в якнайкращій згоді з Об'єднаними Націями.

ВНУТРІШНЯ ЗАГРОЗА

Теперішня війна, психологічна в світовому маштабі і „гаряча" в Кореї, має, як і кожна, свої два фронти: зовнішній і внутрішній. На зовнішньому боряться вояки і дипломати, успіхи або неуспіхи яких залежать насамперед від „внутрішнього фронту", від постави широких народних мас одної чи другої країни та від справности і мудрости її уряду. Внутрішнього фронту аж ніяк не можна недоцінювати, тим більше, що на нього скеровані ворожі удари не менше, ніж на зовнішньому фронті. Це стара большевицька теорія, що капіталістичні країни повинні самі внутрішньо заломитися і встановлення в них комуністичних режимів буде тільки логічним наслідком.

Як виглядає справа „внутрішнього фронту" в Америці? Це складна справа і її не легко проаналізувати. Одне є певне: американський нарід в своїй масі наставлений рішучо проти большевизму. Що більше, американці вже, виходило б, мають теж досить дипломатичної гри, яка до нічого путнього не доводить, і воліли б вирішення. Цим треба пояснювати спонтанну піддержку американськими масами ген. МекАртура, який стоїть на становищі такого вирішення, та гостру критику політики теперішнього уряду през. Трумана, головні заходи якого скеровані на льокалізацію корейської війни та збереження бодай сумнівного миру в світі. Інше діло, що популярність або гостра критика такої чи іншої політичної концепції ще не вирішує її правильности, але вона характеризує настрої.

На внутрішній ділянці американського фронту є тепер дві важливі справи: оборонна підготовка і загальне господарське положення. Обі вони тісно зі собою зв'язані, бо вимоги оборонної підготовки ставлять теж окремі вимоги до цілого господарства. Під цим оглядом на окрему увагу заслуговує справа господарської контролі.

З кінцем цього тижня вигасає т. зв. Акт Оборонної Продукції, що правив теж за базу контрольних повновластей для уряду. Дебати в справі нових контрольних заходів почалися в Сенаті минулого понеділка, а в середу мали початися в Палаті Репрезентантів. Дебатовані заходи мали б задержати в силі Акт Оборонної Продукції, але тільки частинно. Зокрема сенатський законопроєкт сильно підриває основи для такої контролі. Тому не диво, що президент Труман звернувся окремим закликом до Конґресу, остерігаючи, що „послаблення і злагіднення господарської контролі було б прямим запрошенням для небезпеки". Шістьох членів Сенатського Банкового Комітету, який зголосив законопроєкт, запротестували проти нього, вважаючи його „насильно інфляційним". Мобілізатор оборони Чарлз Е. Вилсон зі свого боку заявив, що „без затіснення проти - інфляційних заходів ми стаємо в обличчі банкротства, розкладу і руїни". Стабілізатор цін Майкел ДіСел вважає, що сенатський законопроєкт „зриває і загрожує цілій стабілізаційній програмі".

Звичайно, було б важко сказати, що законопроект в Сенаті або в Палаті є аж такий злий, бо й в американському Конґресі не сидять „вороги народу". Але уряд та відповідальні виконавці законів вважають, що ці законопроєкти є далеко невистачальні для опанування загрози інфляції, яка могла б зламати хребет не тільки оборонній підготовці, але й цілому господарству. Американська опінія під цим оглядом поділена. Деякі групи, заступлені теж в Конґресі, вважають, що було б найліпше дозволити на „природній розвиток", але більшість рішучо схилюється до встановлення відповідної контролі. Цілу проблему коротко і влучно з'ясував сенатор Блер Муді, демократ з Мішіґен, вважаючи, що питання в тому, чи ця країна „потрапить озброїтися проти зовнішньої загрози, не руйнуючи своєї системи знутра". Він вважає, що законопроєкт в Сенаті „запевняє рух цін тільки в одному напрямку — догори".

Справа господарської контролі для оборонних цілей має велике значення, якщо не рішальне. Нічого дивного, що в деяких американських коментарах вважається теж останню совєтську „мирну" пропаґанду одним з хитрих совєтських трюків, щоб відпружити та послабити американську внутрішню обережність і готовість. Тому треба сподіватись, що Конґрес і уряд теж цим разом вповні доцінять важливість і рішальність внутрішнього фронту та пороблять всі можливі заходи, щоб його тільки скріпити, а не послабити.

Іван Кедрин

Як довго ще провізорія

Вже півтора року тому керівники американсько-українського життя ставили собі турботливий запит: „З яким елементом будемо мати діло, на якому елементі зможемо опертися, на кому й на чому будувати українське життя в ЗДА? Це було тоді, коли саме припливла перша найвища хвиля нової іміґрації. Заповнилися церкви ще більше, заройлися вулиці під церквами, посипались масові відчити (реферати, доповіді, доклади, лекції — як хто воліє), „високу кон'юнктуру" мали співаки-солісти й декляматори, що заповнювали програми презрізних академій, не менше — творці нових політичних, станових і всяких інших організацій, самостійних або „секційних", але шумних титулами. „Підождіть, казали ми — новоприбулі, недавні керівники української еміґрації в різних країнах Европи, — до стурбованих наших тутешніх земляків. „Підождіть — це ж провізорія, стан тимчасовости, це ж процес ферменту, — кажучи технічно, який мусить прояснитися. Те, що штучне, ефемеридне, — відпаде, — тривке і творче залишиться. Люди ще не стабілізувались. Вони тільки почали влаштовуватись, вони ще з головою у матеріяльних турботах, вони зайняті організацією свого існування на новому терені, де нема не тільки IPO — але й меншешанованої УНРРА — і де панує така широка свобода, що маєш право і не працювати і вмерти голодовою смертю. Люди ще занадто просякли організаційною гарячкою еміґранщини в Европі, не можуть теж переставитися за ніч на такі рейки, на яких нема місця для всіх тамошніх партій і груп. Треба теж мати зрозуміння для людей, що — здеклясовані фізичною працею, якої не знали все своє життя і яка їх калічить фізично й морально, — шукають собі еквіваленту, „вирівнання", у хоч би фіктивних станових організаціях, у сходинах бодай час до часу з своїми колишніми товаришами професіоналами, у балачках і мріях про можливості зміни варстату праці й зарібку. Підіждіть, казали ми, ці всі нові лінії поділів і взаємні жалі та претенсії — це теж провізорія, зрештою природне явище при такому великому і раптовому напливі такого різного нового елементу. Але час вирівняє різниці, новоприбулі навчаться англійської мови, стануть масовими членами всіх існуючих старо-українських організацій, пізнають американське життя, наближаться до терміну одержання американського громадянства, — це все затре різниці між „старими" і „новими". І вони разом будуть зберігати давнє, створене зусиллями лише давньої іміґрації, та спільно будуватимуть нове."

Ця теорія зберігає свою силу й надалі. Півтора року минуло, а процес кристалізації і час провізорії триває далі. Може це ще надто короткий реченець для закінчення процесу ферментації і претенсії до всієї української громади у ЗДА, що вона остаточно ще не з'ясувала свого обличчя, ще передчасні. Проте, що далі, то більше стає моторошно: бо раз-у-раз трапляються ще випадки, які повинні б належати вже до минулого, і які ворожать погане майбутнє. Наприклад:

Маса новоприбулих все ще влаштовується. Але яка властиво межа того „влаштовування"? Бо ми знаємо людей, які мають уже свій дім, внутрішнє уладження, з обов'язковим — „фриджидером", авто і радіо, чи телевізійний апарат. І вони все ще нарікають, цим разом на обтяження „морґеджом", податками, коштами огрівання і ратами, хворіють, коли мусять вийняти доляра з свого чекового конта, та, як жертводавці на громадські цілі, не існують. Знаємо випадки із селянською родиною, яка живе так, як звикли жити її батьки й діти на півтори-морґовому поганенькому ґрунті з напів-курною хатою: він працює на дві зміни, отже 16 годин у двох фабриках, мешкають на стриху в муринській дільниці за 12 долярів місячно, видають на харч округло 50 центів денно (на три особи!), бо купують лише муку, кукурудзяну кашу, смалець, сіль і молоко, а якийсь овоч для дитини на велике свято. Про існування в Америці якогось українського громадянського життя чи преси — навіть не хочуть знати. (Ми вже знали такий тип „політичного еміґранта" і в Европі і тому не протиставилися добровільній репатріяції, вважаючи, що такі типи тільки обтяжують українство у широкому світі). Знаємо випадок з одним професором в одному з більших осередків українського життя (від професорів українська громада кишить більше, як від інших фахів: це вже не тільки всі вчителі середніх і народних шкіл, з чемностевим професорським титулом, але й колишні викладачі на різних еміґрантських таборових курсах чи — кандидати на таких викладачів). Отож того професора просили виголосити промову на Шевченківському святі. Він виголосив півторигодинний виклад і потім, замість прислати відшкодування за муку, що її витерпіли слухачі, зажадав заплати за кілька днів, бо — мовляв — мусів відмовитись від фабричного заробітку, щоби студіювати і приготовитись до виступу. Всі ці випадки — дрібниці, але вони — характеристичні. Є ще інше характерне явище: Нова підсовєтська іміґрація загалом громадськи активна, чи пак метушлива. Вона теж, закидаючи галичанам клерикалізм, насправді більш клерикальна, бо багато наддніпрянських громадян усю свою громадську енерґію виладовує виключно у церковних радах. Водночас просимо подивитися по фабриках і назвати тих українців, які не пішли на роботу на наше Різдво і зреклися одноденного заробітку кількох долярів? Знаю таки деяких українських робітників, які це роблять, хоч думаю, що це тільки одиниці. Знаємо родину, що „ще не може зверну-

(Закінчення на стор. 3)

Р. Купчинський.

СПОРТ і ПРОПАҐАНДА

Розкинені лихою долею по світу, стали ми не тільки як громада, але й поодинці живою пропаґандою українського імени. Стали ми нею в добрім і злім напрямі — залежно від того, як ми наш народ репрезентуємо. На всі наші виступи, імпрези, ба навіть на нашу особисту поведінку дивляться чужі люди і на підставі спостережень виробляють собі поняття, хто ми такі й чого ми варті.

Можна з приємністю ствердити, що українські скитальники виробили собі переважно добре ім'я серед народів, між якими довелося їм жити. В великих містах різних держав, а то й у містечках та селах працюють наші люди з успіхом, щоб гідно показати нашу працьовитість і культуру, щоб як найширше розпросторити відомості про наш край і наші національні змагання.

Не раз і не два доводилось мені слухати, а то й брати участь у дискусії, який засіб пропаґанди в нинішний час найбільш відповідний, найбільш доцільний. Не раз і не два чув я, що одним з найбільш відповідних, найбільш доцільних засобів є спорт.

Не можна цьому відмовити слушности, дарма, що багато наших людей, а то й установ, спорту, як засобу пропаґанди, не доцінює, чи оцінює неналежно. Факт, що якби українці мали високої кляси дружину футболу чи бейзболу, то вони робили б українському імені таку саму пропаґандивну роботу, яку робить добрий репрезентативний хор. Світ спорту має мільйони своїх прихильників, сотні тисяч ентузіястів, які ходять на змагання, пильно слідкують за вислідами і дискутують над можливостями. Вигра, а ще більше добра гра якоїсь дружини збуджує цікавість і до національного походження грачів, а вслід за тим і до краю, з якого ті грачі походять.

З цих мотивів і з любови до спорту багато наших старших громадян узялися за організацію спортових товариств, а багато нашої молоді наповнило ці товариства. Постали українські товариства чи клюби в усіх краях, куди еміґрували українці — в першу чергу в ЗДА, де існує спортове товариство майже в кожнім більшім місті.

Має і Ню Йорк „Український Спортовий Клюб", у якому є різні секції, а головна з них — секція копаного м'яча. Дякуючи посвяті й праці старших громадян та запалові й видержливості молоді клюб розвивається добре, про що свідчить і кількість членів і успіхи на міжнародному терені в різних галузях спорту, а передовсім у футболі.

За час свого існування придбав собі У. С. К. багато щирих прихильників зпоміж громадянства, що становлять постійних глядачів на всіх спортових імпрезах клюбу. На жаль між прихильниками знайшлося чимало таких, які уявляють собі, що публіка має право не тільки кричати на чужих грачів і на суддю, але в деяких випадках вдиратися на площу та чинити непристойні авантури. До якогось часу виладовували свою енерґію тільки на чужих грачах. Хоч це було і (завжди буде!) несмачне й прикре, все ж таки можна було такі вискоки бодай старатися виправдувати.

Але в неділю, 17 червня сталася подія, якої ніхто виправдати не може, яка шкодить не тільки цілому українському спортові, але й українській справі взагалі. Відбувалися футбольні змагання українців, литовців чехів і поляків за мандрівну чашу, змагання, на яких була публіка всіх чотирьох народів. Суддя (до речі: дуже слабий) закінчив гру між українцями й литовцями неправильно, не чекаючи на вислід підворітньої ситуації. Між українською публікою знявся крик протесту, а вслід за тим кільканадцять молодших людей ринуло на площу, дігнавши суддю і кинулись на нього з кулаками. Хоч наші змагуни спиняли розкукурічених прихильників клюбу, все ж таки один прорвав охорону і чинно зневажив суддю. Крім цього дісталося й одному литовцеві, який разом з нашими грачами старався заспокоювати схвильований табун.

Треба було бачити управу клюбу, треба було бачити спокійних наших громадян, що прийшли на ці направду гарні змагання! Було їм соромно і прикро за каригідну непошану українського імени, а опріч цього жалко їм було українських змагунів, які ввесь час змагань заховувались культурно і по-спортовому.

Чи здають собі тепер справу з цього люди, які викликали й „успішно" перевели недільний інцидент, що тим вони соромлять нас перед чужинцями, а рідному клюбові допомагають упасти?! Коли здають собі справу — повинні засоромитися і поправитися, коли ні — клюб повинен помогти їм не приходити на змагання.

Бо шкода було б, коли б через некультурну поведінку кількох людей терпіла така важлива ділянка пропаґанди, як український спорт!

Полтавський.

ЧОРНІ ДНІ ЄЖОВЩИНИ

(Спомини совєтського громадянина)*)

1)

Я народився в 1896 році на Полтавщині в сім'ї селянина. Батько мав 8 десятин землі, одну коняку, одну корову і дрібний сільсько-господарський реманент. У 1916 році помер батько і ми з братом поділилися землею. У мене залишилося 4 десятини землі при 3 душах сім'ї. Коли до влади прийшли большевики, мені дали ще 1.25 десятин землі. Маючи таким чином 5.25 десятин землі, одну корову, одну коняку, я займався далі господарством. Тому, що я користувався у селі авторитетом, мене вибрали у волосний виконком, де я працював у земельному відділі 6 місяців. У 1920 році мене обрано головою сільського виконкому, а коли у 1922 році замість сільських виконкомів створено сільські ради, мене вибрано туди членом, де я працював на протязі чотирьох років у культурній секції. У 1924 році по зорганізуванні в нашому селі кооперації мене вибрано там членом правління. У 1930 році у нашому селі організовано колгосп, куди мене призначено рахівником до 1938 р. Я навмисне подав тут ці дані свого життя, як доказ, що моє т. зв. пролетарське минуле по відношенні совєтської влади було чисте і я не міг вважатися „клясовим ворогом" совєтської системи. Фактично сьогодні всі в СССР є потаємними ворогами большевицької системи. Не зважаючи на моє таке чисте минуле, масова ліквідація хоч трохи свідомішого елементу не минула й мене у 1938 році.

Колгосп наш складався з 3-х бригад і одна бригада була на віддалі 6 кілометрів. 22 червня 1938 року я поїхав у третю бригаду по службових справах. Коли я вже збирався їхати назад, з'явився співробітник НКВД і звернувся до мене:

— Ви будете... — і назвав мене по прізвищу.

Коли я притакнув, він казав мені сісти на бричку, а коли я це зробив, він вручив мені ордер на арешт, підписаний районним прокурором. Я прочитав ордер і подумав, що це якась помилка, але енкаведист каже до мене:

— Ви держите у себе револьвер, не маючи документа на право ношення. Здайте його, вам краще буде. —

Не помогли мої запевнення, що револьвера я не маю і ніколи не мав. У мене в хаті зроблено обшук і хоч нічого не знайшли, повезли в район, не давши навіть попрощатися з дружиною і 92-річною матір'ю.

Приїхали ми в район вже по заході сонця. Мене повели в районове НКВД. Начальник НКВД вийшов до мене в коридор і відразу напався на мене з грубою лайкою, назвав мене „жовтоблакитником" і казав відвести в тюрму. У камері, куди мене кинули, не було нікого. Через півгодини увели ще одного чоловіка з нашого району. Його арештували за револьвер. Він страшно хвилювався, бо арештовано його по дорозі, коли йшов з роботи до дому. І сім'я нічого не знала про арешт.

Як тільки стало розвиднятися, нас вивели на подвір'я і казали лягати в вантажну машину, яка стояла приготована. З нами сіло три енкаведисти. Так нас привезено до полтавського НКВД. Нас повели коридором у подвал. Там панувала мертва тишина. Через кожні 5-6 метрів стояв відгодований енкаведист. Біля дверей одної камери нам зроблено обшук, відібрано поясик, підтяжки, відрізано ґудзики від штанів і підштанків і буквально втиснули до камери. Це була одиночна камера, в якій до нашого приходу було 22 особи. В камері всі сиділи голі, повітря зовсім не було. Біля маленької щілини у дверях всі чергувалися, щоб дихнути трохи коридорного повітря. Тут був строгий порядок: хто дихнув двічі, того лаяли, — мовляв, кожен хоче жити. Нам зразу запропонували роздягатися, але ми стояли, мов скаменілі на вид цієї обстановки камери НКВД. Сидіти було ніде і частина стояла, махаючи одіялами, щоб розбити повітря, а інші за той час сиділи. Там чергувалися удень і вночі, бо лягти всім також не було де.

У таких умовах я прожив до 12 липня. Мене ніхто не тривожив. У камері мені розповідали, що хто у слідчого не підпише написаного йому обвинувачення, то мусить відбувати т. зв. „сойку" і всі інші можливі знущання, аж поки не підпише. За розповіддю тих, що сиділи у камері, всіх їх арештовано за одне, а обвинувачувано в чомусь іншому. Я спершу думав, що коли я не винен, то помилка скоро вияснититься і мене випустять. На третій день мого побуту у камеру майже внесли півживого, всього в синяках, чоловіка, якого взяли на слідство за три дні до мого приходу. Він пробув на „стойці" 6 днів. На нього страшно було дивитися. Йому з трудом зробили місце для лежання, але ніхто не насмілювався його нічого питати, — так він був скатований. Це був агроном Виковець, що працював у Полтаві.

Кожної ночі з 9-тої год. вечора до 12-тої год. ночі викликали з камери в'язнів і відводили невідомо куди без речей, а речі забирали ранком. З тих, що їх брали, ніхто вже до нас не повертався. Це були ті, яких судила тройка НКВД.

12 липня у 7 год. вечора викликали й мене. Повели мене на третій поверх у кімнату ч. 52, де урядував слідчий Курачик. По дорозі коридором я чув, як у кожній кімнаті кричав слідчий:

— Пиши? Будеш писать! — Чути було стогін катованих чоловіків і жінок. У кімнаті, куди мене ввели, сидів слідчий і два т. зв. „буксьори". Слідчий казав мені сісти таким чемним голосом, що я заспокоївся. Закуривши цигарку, слідчий запитав моє прізвище і день та місце народження. Більше мене нічого не питав, а сидів і писав щось. Так пройшло години три, а може й більше. Лише один раз ввічливо запитав:

— Вам спать хочеться?

Я відповів, що ні. Десь біля год. 12-тої звернувсь до мене:

— Но, ідіть сюди.

Біля столу він ввічливо показав мені на стілець. Я сів. Тоді слідчий взяв записані папери:

— Оці папери підпишіть — сказав мені, кладучи їх переді мною і подаючи ручку.

(Продовження буде).

*) Автор цих споминів — селянин який тепер перебуває в ЗДА, де до сьогоднішнього дня зберігає документ сталінського „правосуддя" — вирок Полтавського облсуду з 25 жовтня 1939 року, яким його засуджується на п'ять років позбавлення волі в „далеких таборах Союзу". — (Ред.).

Дам'ян Горняткевич

ПЕТРО ІВАНОВИЧ ХОЛОДНИЙ

(В 21-ші роковини смерти)

I.

В 1910-тих роках увійшов до майстерні проф. Василя Кричевського в Києві здоровий, кремезний мужчина з текою малюнків під пахвою, кажучи: „я хотів би вчитися у Вас малювання. Ось-де мої картини, а я називаюся Петро Холодний". Проф. Кричевський розгорнув теку, оглянув праці свого гостя й сказав: „Вас нема чого вчити, Ви готовий артист". (Про цю подію розказував мені особисто В. Кричевський підчас нашої зустрічі у Львові 1944 р.). Це епізод, який повторювався доволі часто в житті визначних митців, але він має для нас зовсім окреме значення: як Василь Кричевський, так і Петро Холодний великою мірою автодидактами, вони не перейшли правильних професійних студій, ніколи не були студентами якоїсь Академії, вони мали тільки величезний мистецький талант, тонку культуру й інтуїцію — найнеобхідніші прикмети справжнього артиста. Але саме тому, що вони не були учнями якогось педагога, який мав би на них безпосередній вплив, від якого вони перейняли б його технічне знання, отож вони перебрали на себе цілу пребагату спадщину українського мистецтва, відчули й зрозуміли якнайглибше його суть і стиль, таким чином у їхній творчості викристалізувалися всі наші найкращі духові прикмети. Таке явище виступає дуже рідко в творчому процесі митців.

Кожний історик мистецтва намагається в оцінці індивідуальних явищ відповісти на питання, як розвивався талант якогось артиста, як відкривався його творчий шлях, і заторкує обов'язково закон спадковости в біологічному й психоаналітичному процесі його життя. Абстрагуючи від чисто спадщинних законів, Холодний становить — на мою думку, — прямо клясичний приклад наскрізь дозрілої професійної індивідуальности: він сам був хеміком званням і тому не лише в науці, але й у мистецтві підходив до всіх проблем за правилами синтези й аналізи. Цей строгий спосіб думання він умів якнайбільше гармонійно поєднати з ентузіязмом глибоко віруючої релігійної людини й тонким відчуванням великого мистця.

Перший період мистецької праці Петра Ів. Холодного припадає на його побут у Києві, це доба не так шукань і змагань зі собою, бо наш мистець — здавалось би, — не переживав ніколи технічних невдач, це час, коли він просто не мав ще відваги виступити перед ширшим громадянством, щоби взяти участь у якійсь виставці. Він займав тоді професорське становище, опісля підчас нашого державного періоду стає віцеміністром освіти, покидає назавжди Київ і після короткого етапного побуту в таборі в Тарнові поселюється в другій столиці України — у Львові. Там зв'язався скоро з організацією українського підпілля, дуже радо приймає професорську катедру в українському тайному університеті, за яку заплатив дорогою ціною: ув'язненням і перестудою, що потягнуло за собою хронічне недомагання нирок і, врешті, загнало його в передчасну могилу.

Перші місяці життя Холодного у Львові були доволі важкі: його невеличка платня на становищі професора тайного університету не могла аж ніяк дати йому, разом з його сином-юнаком, — матеріяльного забезпечення. І Петро Іванович став заробляти пензлем на прожиток. Але у Львові жили тоді й здобули собі вже загальне признання серед своїх, а навіть і серед польського громадянства два визначні українські мистці. Іван Труш і Олекса Новаківський, отже конкуренція була справді поважна. Одначе професор Холодний вніс своєю творчістю щось зовсім нове як своїм змістом, так і формою, тому ніякої конкуренції не потребував лякатися. Він умів завжди відповісти на потребу хвилі — заглиблювався якнайсвоєрідніше в релігійну тематику, де спеціяльно у Львові мав широке поле для своєї діяльности й де знаходив належне зрозуміння. Далі малював картини на історичні теми, щоби заспокоїти тугу до великих геройчних змагань, що водночас захоплювало видавництво „Червона Калина". Попри це з-під його рук вийшла ціла низка прекрасних портретів, краєвидів, чи обгорток для книжок. Холодному вдається своїми високої вартости мистецькими творами і своєю особистою культурою дуже скоро здобути симпатії українського Львова: він став третьою ланкою нашого „Тросзір'я", як поетично називав один із сучасників оцю трійцю українських мистців: Труша, Новаківського й Холодного. Ця важлива доба їх діяльности під протекторатом такого мецената, яким був наш великий Митрополит Андрей, дуже привабна тема для кожного українського мистецтвознавця. Вже сама доля висунула їх на чоло наших культурних діячів, як репрезентантів української соборницької ідеї: Новаківський, уроженець Великої України, поселився в західній частині нашої Батьківщини й тут залишився назавжди, Труш відбував часті подорожі на Подніпров'я та увійшов у родинні зв'язки з Мих. Драгомановим через одруження, і врешті Холодний — син переяславської землі, віддав цілу свою викристалізовану творчість для українського Львова. В мистецтві вони були зовсім окремими індивідуальностями: темпераментний Новаківський, який шукав щораз нового способу вислову, був усе ж таки потроху еклектиком (впливи Виспянського зокрема в рисунку, далі Вичулковського й Станиславського); Труш зосереджувався більше контемплятивно над вибором тем і творив свої настроєві пейзажні поеми (які були навіть мало відомі покупцям, бо він не випускав їх на продаж); Холодний натомість не дбав ні про розголос ані про популярність, але з його мешкання при вул. Валовій у Львові (навіть не майстерні — як у щасливця Новаківського, чи в Труша!) виходили щораз то частіше глибоко передумані твори, які ставали революцією для нашого культурного загалу. Спершу портрети потроху архаїзовані, згодом чимраз вибагливіші й доведені врешті до найбільше вишуканих форм і глибини змісту (зокрема в портреті Вітовського), відтак краєвиди з околиць Львова, Дунаєва, Хирова, нарешті перейшов він до композиції на побутові, історичні й чисто релігійні теми, а в ряди-годи пробував він своїх сил — теж із великим успіхом, — у графіці. Його краєвиди були для декого незрозумілі своїм стонованим кольоритом, але ті, що давали іноді питання, чому нема в них яскравих контрастів, як, приміром, у пейзажах Новаківського, звичайно забували про чисто мистецькі прийоми, що обов'язували в того роду тематиці, і про спадщинне багатство майстрів краєвиду з Великої України. А саме добрий пейзажист повинен намалювати на такий лад свою картину (абстрагуючи від технічних вимог), щоби вдумливий глядач міг відповісти на питання в якій порі року, а навіть дня була виконана дана студія, який рід дерев — навіть у загальних масах — відтворений стоїть перед нами і з якими індивідуальними прикметами виступає даний мистець у розвоєвих фазах своєї творчости. Холодний пішов — щоправда слідами своїх визначних попередників у краєвиді — за Васильківським, Красицьким і Кричевським, але безпосереднім його вчителем була сама пребагата природа України зі своїм жемчужним, пренїжним кольоритом, зі своїми перлистими переливами тонів.

(Закінчення буде)

INVEST IN U.S. SAVINGS BONDS

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Свято С. Петлюри і С. Коновальця

Як минулого, так і цього року влаштуванням свята вождів зайнявся 20-ий відділ Організації Державного Відродження України. Свято відбулось в суботу, дня 26-го травня ввечорі, в укр. православній церкві при Едвард Стріт, де о. Саватій Лопухович відправив панахиду за упокій душ сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри і полковника Евгена Коновальця та всіх полеглих борців за волю України.

Після панахиди місцеве громадянство заповнило простору залю Українсько - Американського Клюбу. Присутніх було понад 300 осіб.

На залі святочно - жалібний настрій, всі присутні з причіпленими національними барвами, які перев'язані чорною стяжкою зайняли місця і почалась академія-концерт згідно з слідуючою програмою: 1) Свято відкрив довголітній голова 20-го відділу ОДВУ п. Василь Гречух, завізвавши присутніх встати і вшанувати наших державних мужів двохвилинною мовчанкою. При відслоні куртини бачимо сцену декоровану, яку виготовив п. П. Гринів. На великій таблиці портрети С. Петлюри і Е. Коновальця, під портретами написі, дати і місця їхньої смерти, по середині тризуб та напис: Дві постаті — одна ідея, а горою прапор, перев'язаний чорною лентою. 2) Американський гимн відспівала знана нашій громаді п-на М. Климців. Фортепіяновий супровід дала п. А. Сорохтей. 3) Ой Морозе Морозенку відспівав наш місцевий квінтет бандуристів: пп. Грицуляк, Тупіся, Микитюк, Господар, Лучанко і Дзюба. 4) „Кремлівським Шварцбартам" віддеклямувала п-на Марта Влага. 5) Скрипкове сольо двох творів відіграла п-ні Чепман при фортепіяновім супроводі п. А. Сорохтей. 6) Святочну промову-реферат про життя і творчість ваших вождів виголосив дуже змістовно секретар Центральної Управи ОДВУ, д-р В. Михайлів. 7) „Не журітеся впали" відспівала п-на М. Климців при фортепіяновім супроводі п-ні Анни Сорохтей. 8) „Ми ще живі" — мельо-деклямацію віддеклямував при супроводі бандур п. Іван Шморгун. 9) „Питається вітер" і „Зелений гай" — відспівала п-ні А. Паруга, при фортепіяновім супроводі Софії Майкович. 10) „Їхав стрілець на війноньку" і „Гей ну хлопці до зброї" відспівав наш квінтет бандуристів. Свято закінчено національним гимном. Усі точки святочної програми були виконані дуже старанно.

Панахида в УАПЦеркві при Селінґер Стріт була відправлена в неділю, 27 травня. Рівнож в неділю в греко-католицькій церкві була відправлена панахида за героїв. С. К.

МІННЕАПОЛІС, Мінн.

Поклін матері

У неділю 20-го травня, в залі „Маргарет Барри Гавз" відбувся концерт, присвячений многострадальній українській матері, що його влаштувала парафія укр. правосл. церкви св. Юрія Переможця.

Реферат про страдницький шлях української матери виголосила п-ні Марія Донченко.

Різнородну і багату дитячу програму, в яку входили деклямації й співи, з них деклямації: „Балляда про серце" — Івана Багряного; продеклямував Т. Шиян та „Українці Матері" — продеклямував сам автор поет Іван Ганних.

„Коло млина яворина" — маршова пісня, гарм. В. Заревич та „Без тебе, Олесо" — народна пісня, гарм. М. Лисенко, — сольо-спів виконав молодий співак, учень школи проф. Олександра Мартиненка, Олександер Гуща.

„Мама" — музика Чезаре Віксіо, та „Дві зіроньки" — слова і музика Третяка, сольо-спів виконав молодий співак, учень школи проф. О. Мартиненка, Дмитро Грущенько.

„Аве Марія" — сольо скрипка виконав бувший соліст міюнхенської симфонічної орхестри п. Микола Пащенко.

На закінчення відомий артист української опери, проф. О. Мартиненко виконав українську народну пісню гарм. К. Богуславського, „Козак незадязаная".

На закінчення промовляв о. Андрій Кість, настоятель парафії. К. З.

Вступайте в члени У. Н. Союзу

Як довго ще провізорія

(Закінчення зі сторони 2)

ти" ЗУАДК-ові коштів, видалих ЗУАДКомітетом ефективно на їх дорогу, бо „мусить" спершу зібрати гроші — на власну хату.

І таких прикладів можна б навести багато більше. Не тільки на мінус, але і на плюс нашої громади, бо було б несправедливо й однобоко добачувати тільки негативи. Наприклад: Загальна жертвенність порівняно до назверхної метушливости — мінімальна, але факт, що, напр.: в одному малому місті на сході ЗДА, Комітет Сприяння Національній Раді зібрав кількасот долярів, хоч є там дуже сильна група, яка не дуже прихильна до Держ. Центрові. А централя ЗУАДК-ту стверджує, що на заклик приймати під свою першу опіку родини, що приїздять на анонімні аширанси, зголошується на диво багато охочих, і давніх і новоприбулих громадян. І. „Пласт" і „Червона Калина" знаходять щедрих меценатів. І в деяких осередках різниці між давніми й новими імігрантами цілковито затираються.

Отож будьмо надалі терпеливі. Даймо час ферментові, — щоб він поволі прояснювався. Коли думка про повний абсурд вдержувати на американському ґрунті організації паралельно до всіх політичних партій і таборів, існуючих на еміграції в Европі, коли ця думка поволі промощує собі шлях до розуму ґеттових патріотів, то всетаки існують виразні познаки, що вона переможе і кількість цих організацій зменшиться. Коли ще все знаходяться наївні ідеалісти, які вірять, що засновувані ними часописи „потрібні" і „вдержаться" і тому ризикують грішми, то існують не менш очевидні познаки, що ця радісна творчість скінчиться, а наука кольтом витраченого капіталу збільшить число тверезих ідеалістів. Хапчивість на заробітки треба пояснювати психікою виголоднених: наші люди так довго бідували і жили по бараках, що вони захоплені перспективами власних домів, авт і банкових конт і затрачують почуття міри. Віримо, що те почуття вони з часом здобудуть знов. Віримо, що все українське життя в ЗДА прийде до рівноваги, а коли навіть залишиться певне число „невтральних", як явище тривке, то їх не буде так багато, щоб вони могли зіштовхнути громадське життя в ЗДА вниз.

CARDBOARD SWITCHBOARD, demonstrated by Mrs. Phillis Reed and Miss Emily Finley, prepares student operators to give you fast, efficient service from the moment they start handling your calls. Today there are 5,000 more telephone operators serving you in New Jersey than ten years ago. Your telephone grows more useful every day—you can now call or be called by more than twice as many people. Your telephone's a bigger bargain than ever. NEW JERSEY BELL TELEPHONE COMPANY.

Зі Світу

УАСТ — Литовський СК 0:1 (0:1)

Ню Йорк, 18 червня. Вже перші змагання рішили кому припаде чаша першуна слов'ян метрополії. УАСТ-во в складі: Цьолко, Палій, Шмігель, Лапичак, Гарасим, Дейчаківський (Лютак), Поритко, Арндт, Павлюк, Банах, Голюка, що його не тільки симпатики, але й чужинці типували переможцем цього турніру, знову завело.

Початок гри відрізнявся від цілости кількома змінними акціями обох команд. Тоді теж падуть одинокі та рішальні ворота для литовців із пробою, коли їх напасник використовує добру нагоду, опинившись необставлений перед воротами УАСТ. Дальшу гру ціхує „пересиджування" наших під чужими воротами, до яких однак важко добитись м'ячеві через ліс ніг та рук. Суддя не відсвистує рук литовців (часто настрілених), та вкінці зраджує свою тенденційність, коли закінчує змагання перед ударом наріжняка.

Все це однак не повинно було причинитись до будьяких чинних зневаг судді, а вже зовсім втрачено посмак спорту, коли хтось із невдоволених глядачів починав розправу з литовськими змагунами. Інцидент зліквідовано в самому зародку. Нам - українцям на міжнародніх імпрезах годі поступати за прикладом хоч би і державних, але некультурних у спорті, народів. Коли не зможемо подібним випадкам запобігти, тоді наша пропаганда українського імени буде тільки такою, якої бажають собі наші вороги.

Від складу УАСТ, який подано вгорі, можна було сподіватись найкращого. На грищі виявились недостачі, які примушують менаджера та змагунів на будуче старанніше готуватись до змагань. Оборонна трійка назагал вдоволила. В помочі вибивався Лапичак точними подачами та доброю уставкою, що однак не могло вповні надолужити його слабого старту. Дейчаківському ще мабуть не тільки чужі були його співзмагуни, але й позиція в системі, якою намагався грати наш клюб. Гарасим рейдами у всіх напрямках грища не вперше виявив своє мистецтво володіння м'ячем, але і брак розуміння суті футболу, як дружинового змагу. Його вміння можна б далеко краще використати для добра нашої команди. В нападі Павлюк і Поритко вирізнялись пильністю, а Банах стрілами без адреси.

Литовців характеризує пробоєва гра з довгими, хоч і неточними подачами, добра кондиція та швидкий старт до м'яча. Цих двох останніх помітно бракувало нашим на цих змаганнях.

Дальші висліди турніру: СК Прага — СК Варшава 1:0, та Литовський СК — СК Прага 7:0. Литовському СК вручено перехідну чашу першуна, яку задержить він у себе до розгривок у наступному році.

УСК — Грецько-Американський СК 3:1 (1:0)

Після цеї перемоги нашим юнакам осталось ще дві гри до кінця сезону. УСК тепер веде в табелі юнаків А-кляси з точками 34:2, перед суперником, проти якого ще має змагатися, СК Шлезієр із точками 34:4.

Юнаки в теперішньому складі є найкращою командою в даній групі. Маємо до них тільки одне побажання: не тратити рівноваги духа підчас гри, не хвилюватись, та вести себе на грищі бездоганно. В цьому вони не завжди дописують.

Ворота стрілили: Олійник 2, та Війтюк.

УАСТ гоститиме в Ню Йорку УСК Тризуб з Филадельфії. Вже в неділю 1. липня ц. р. відбудуться ці перші міжміські змагання футболу двох українських команд.

Подробиці про місце і час змагань будуть своєчасно подані в наших оголошеннях.

Змагання УАСТ — Петерсон не будуть повторені. Так рішив футбольний Союз Стейту Ню Йорк по розгляненні протесту Петерсон Доверс. Наші „приятелі", що засідали в Стейтовому Союзі, уневажнили попереднє рішення Національної Ліги, признали Петерсонові виграну і цим самим звання першуна Ліґи на сезон 1950-51.

В. С.

АЧЕСОН ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ЕКСПАНСІЇ

(Закінчення зі стор. 1-шої).

ку, без уваги, де це могло б випасти. Втриматися, значить витримати проти збройної атаки; це значить теж втриматися проти внутрішньої атаки — яка вводить нову зброю, додану комуністами до російського арсеналу" — кликав Ачесон.

В іншому місці своєї промови сказав Ачесон: „Небезпеку війни можна міряти готовістю, або недостачею готовости, щоб забезпечити себе від нападу на наші життьові інтереси. Історія останніх років повинна нас навчити, що диктатор не виконує нападу проти держави або об'єднання держав, якщо він за своїми розрахунками не має сили виграти напад або втримати свою ціль.

Потім він пригадав, що Росія, в своєму історичному поході, виявила велику обережність, коли доконувала свої три великі походи: на Захід Европи, на південний Схід і на Схід до Азії... Російські володарі не хотіли кидати всього на терези долі"... Московське Політбюро, як і царський уряд, пускається тільки на якусь певну ціль. Його відкриття, що Корея не становить собою певну ціль, була несподіванкою для нього й тому воно тепер міняє плян" — міркував Ачесон і тому домагався нових фондів на допомогу закордонним країнам, як американським приятелям у їхній боротьбі за те, щоб втриматися вільними.

ТАРЗАН, ч. 2620. Нова небезпека.

AS THE PARTY PASSED A WILD PLUM TREE, DORIS COULD NOT RESIST THE LUSCIOUS FRUIT AND, WITH THE STALWART ULAN, STOPPED TO FILL THEIR QUIVERS.

ULAN TURNED AT A SLIGHT SOUND TO SEE TWO GREAT JALOKS LEAPING TOWARD DORIS.

Distr. by United Feature Syndicate, Inc.

Одного разу, опинившись поза можливою загрозою нового полону, вони за допомогою Тарзана робили собі просту, але добру зброю.

Коли компанія проходила повз якесь сливове дерево, Доріс не втрималась від соковитого плоду і зупинилась, щоб за допомогою рослого Улана виповнити свій сагайдак.

Улан повернувся на легкий шум і побачив двох великих джеколів, що стрибали просто до Доріс.